

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Decreta Provinciae Mediolanensis Svb B. Carolo Borromeo, Cardinale
Archiepiscopo, Diuersis temporibus in sex Concilijs, totidemq[ue]
voluminibus edita

Speciano, Cesare

Brixiae, 1603

Tit. VII. De Processionibvs, & Litanijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10553

vel deniq; famulum, aliumve mittat, qui id pietatis officium præstet. Atque eam ob causam domi etiam omnis paterfamilias perpetuo funale cereum, aut candelam vnam, pluresve habeat, quæ ad id pietatis opus, officiumq; vsui sint.

DE PROCESSIONIBVS, & Litanijs. Tit. VII.

Ad processiones generales vbi, quando, qualiter, & qui conueniant
& reuertantur, controuersiaque præcedentiæ tollatur.

Cap. I.

GENERALES processiones à Cathedrali, vel cuiusq; loci maiori Ecclesia proficiantur; & eodem reuertantur; nisi aliud Episcopo videatur.

In ijs supplicationibus generalibus, qui non Venerit ante inuocationem Sanctissimæ Trinitatis pro absente habeatur, aut alia pœna ab Episcopo plectatur.

Eas Canonici, & alij Clerici, etiam cuiusuis dignitatis sint, cum superpelliceis, & vsitatis alijs sacris vestibus statuto tempore semper obeant.

Ad huiusmodi processiones, Episcopus, cum ei videbitur, ex Tridentino Concilio vocet, Regulares omnes, quamuis exemptos.

Si qua controuersia sit de priore loco, ab Episcopo ex auctoritate eiusdem Concilij tollatur.

Cum fiunt processiones qualiter cruces præferendæ & prosequendæ, quibus intendendum, & à quibus cauendum.

Cap. II.

CRUCES clerici ferant talari veste, & superpelliceo induti; ijsq; eiusmodi sint, vt eam aptè, & decore ferre possint.

Omnes ordines grauitè, & modestè procedant; colloquijsq; exclusis, psalmis, hymnis, & reliquis sacris precibus operam dent.

Nemo ordinem in processione deferat antequam ad Ecclesiam, vnde profecti sunt, redierint laici à Clericis, sœmina à viris separatim prosequantur.

Videant ab Episcopo ad id munus deputati, vt in supplicationibus, & processionibus quibuscunque, præsertim cum Sanctissima Eucharistia circumfertur, & cum frequentior Populus ad Ecclesias indulgentiæ festi diei, sacra concionis gratia, vel alia de causa cõuenire solet, ea modestia, & reuerentia adhibeatur, quæ pijs, & religiosis huiusmodi actionibus maxime debetur.

Ne inter uiam inaniter spectandi gratia subsistatur.

Ne petulanti factò, dicto ve cuiquam molestia afferatur.

Ne, quæ minus deceant, spectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus adium, aut in uia represententur.

Qui secus fecerit, senerè coerceatur.

Episcopus

De Litanijs, & processionibus vide Durant. in Rat. diu. off. lib. 6. c. 102. de Rogationibus, & Belet. i explicat. diu. off. c. 7. Vid infr. eo. c. 8. Sess. 25. c. 13. de regul.

Episcopus aliquos processiones præficiat, quidque curabunt.
Comensationes, diuagationesve qualiter tollendæ.

Cap. III.

Episcopus igitur præficiat certos viros, quibus cura sit, ut hæc omnia, quæ de supplicationibus præscripta sunt, seruentur, & ut res ea, qua decet, pietate agatur.

Vid. inf. c. 17.

Edendi, ac bibendi consuetudinem, secumve esculenta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in sacris supplicationibus habendis, vineisque, lustrandis, & suburbanis Ecclesiis visitandis, parochi studeant, fideles sapius admonentes, præsertim die Dominico, qui proximè sacras Rogationes antecedit; cum dedecet, ubi pijs orationibus, menses, & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam vim habet, tantisper seruari non posse.

Comensationibus non vacadū. c. 1. & 2. cum cæteris seq. 44. dist.

Solennes processiones infra octauam corporis Christi, à quibus, & quando fiendæ. Cap. IIII.

Quæ processiones post solennem illam, quæ mane in celebritate Corporis Domini fit, vel eodem die, vel reliquis sequentibus septem diebus obiri solent, eæ ne fiant, nisi quibus Ecclesiis Episcopus concesserit, ijsque facultatem tantum det, ut mane, non à prandio habeantur, nisi temporis iniuria impediret, quominus mane obiri possent.

Pro prouinciali, & diocesana synodo celebranda, quæ Missæ sacra, & processiones fiant. Cap. V.

Cum primum metropolitani literis Concilij Prouincialis celebrandi dies Episcopi significata erit, illud ipse curet, ut in omnibus, & vrbis & diæcesis suæ parochialibus Ecclesiis, quintaque, feria, in singulas hebdomadas, quoad illud de more absolutum, ac dimissum erit, Missa de spiritu Sancto celebretur, in Cathedrali autem, & Collegiatis Ecclesiis processionum præterea munus singulis diebus dominicis obeatur; ex animoque, preces fiant pro optimo ipsius Concilij euentu. Hoc idem planè seruetur, ubi ab Episcopo diæcesanæ Synodi celebranda dies indicta erit.

Clerus cum in Ecclesia ad quædam diuina obeunda, à quibus caueat, quidve agat. Cap. VI.

Clerus cum in aliquam Ecclesiam, vel ad processiones, vel ad Stationes obeundas, vel ad funus conuenerit; illud meminerit se esse in domo Dei sancta, quæ domus est orationis; quare nullus cuiusuis ordinis clericus, aut Sacerdos in Ecclesia deambulet, nec in confabulationibus, & congressibus, eo loco indignis, versetur: sed vnusquisque aut solus, aut comitibus, sociisque, aliisque adiunctis, religiosas preces Deo in causa adhibeat, quamobrem clericus vniversus conuocatus est. Cum autem statio celebretur, ne vllus item Clericus extra Ecclesiam maneat; sed omnes intus sint, omni que pietatis consensione Deo statas illas preces canant.

Confratres ad processiones, qualiter vt conueniant, & se flagellent. euocandi. Cap. VII.

Episopus efficiat vt confratres, etiam nominatim non vocati, ad statas, & solennes processiones accedant, easq; rectè, atque ordine obeant; vtque non mercede conducti, sed pietatis gratia flagella sibi adhibeant.

Episcopus, qualiter regulares, ad obeundas processiones compellat. Cap. VIII.

Vid. sup.
c. I.

Tridentini Concilij auctoritate Episcopus cum regularibus agat, propositis etiam censuris, & pœnis, vt tum in vrbe, tum in diœcesi, vbicumque ij Monasteria habent, vnà cum reliquo clero seculari processiones publicas, ad Tridentini Concilij præscriptum, ipsi obeant, usque inter sint.

Sanctissimi corporis Christi solennis processio, qualiter, & sine reliquijs agenda. Cap. IX.

In solenni illa processione, in qua Sanctissimum Domini Corpus per urbem religioso cultu defertur, ne reliqua vlla, sed illud solum, vti veteris instituti, Ecclesiæque Romanæ matris consuetudinis est pio, religiosoque apparatu, solenniq; celebritate feratur.

Canonici, & etiam dignitatem obtinentes in processionibus solennibus Sanctissimum corpus Christi quibus cereis concomitentur. Cap. X.

Canonici singuli, & qui dignitates obtinent, cum processiones publicas, Cillam præsertim solennem, quæ in celebritate Sacri diei Corporis Domini agitur, atque alias item in portando Sanctissimo Sacramento singulis mensibus constitutas, obeant; cereum ad intortitium accensum in manibus, capite aperto ferant. Capitulum autem decenti magnitudine, & crassitudine habeat, quot Canoniorum numero satis sint.

Cap. XI.

RELIQVI chori ministri cereos item accensos habeant, eosque forma conueniente.

Indulgentiæ solennitatum Sanctissimi corporis Christi, à Parocho qualiter denunciandæ, & fideles pro quibus admonendi.

Cap. XII.

QUO autem religiosus diœcesis nostræ fideles Sanctissimi Corporis Christi Domini solennitatem colant: pietatisq; operibus, quæ sacro illius solennitatis tempore præstanda sunt, indulgentias à summis Pontificibus, Urbano Quarto, Clemente Quinto, Martino Quinto, item & Eugenio Quarto, concessas consequantur. Parochorum cura sit, die Dominico solennitatem præcedenti, hæc paterna charitate, grauique sermone illos præmonere, atque hortari.

Vid. cle.
de reli.
& vener.
San.

Primo vt confessi, vel in solennitate, vel intra octauam, Sacram communionem sumant.

- 2 Ut pro facultatibus eleemosinam dent.
- 3 Ut pure casteque in orationibus frequentes, atque assidui sint, in pietatisque christiana exercitationibus conuersentur.
- 4 Ut pridie solennitatis ieiuent.
- 5 Vt & in solennitate, & reliquis deinceps septem diebus ad vespertinum, & matutinum, aliarumq; Canonicarum horarum officium, & missa solennis sacrum frequentissimi conueniant, processionemq; solennem item supplices obeant.
- 6 Utque ad ea christiana pietatis officia fideles magis inflammentur; per eosdem parochus, indulgentia, vt infra exponuntur, ab eisdem Pontificibus unicuique verè pœnitenti, & confesso data, euulgentur.
- 7 Ieiunantibus pridie solennitatis, indulgentia concessa annorum centum.
- 8 Præsentibus in vespers primis, indulgentia annorum etiam centum.
- 9 Iis, qui in solennitate missa solennis sacro intererunt, indulgentia annorum totidem.
- 10 Qui in matutino aderunt, ijs indulgentia annorum totidem.
- 11 Qui in secundis vespers intererunt, ijs quoque data indulgentia totidem annorum.
- 12 Qui prima, tertia, sexta, nona, completorij officijs aderunt, indulgentia ijs datur quadraginta annorum pro singulis horarum officijs.
- 13 Qui intra octauam, vespertino, matutinoq; officio, & missa solennis sacro aderunt, indulgentiam item datur annorum centum.

Solennes, publicæque supplicationes qualiter obeundæ.

Cap. XIII.

Causa supplicationes publicas, solennesq; fieri opus erit; primum earum causa processionibus agantur, deinde Missa solenniter celebretur: nisi aliter ob causam Episcopus aliquando iusserit. Clerus etiam regularis, piarumque confratrum homines, populus denique omnis, cum ad Ecclesiam vbi supplicandi causa statio fiat, processerint, inde ordine item redeant ad Ecclesiam, vnde discesserint, vt etiam decretum est, nisi Episcopi præscripto in Ecclesia, ad quam ventum est, processio absoluenda, & dimittenda sit: tuncq; inde ad suas quiq; Ecclesias, benedictione Episcopi, aut missione de more facta, collegiatim cruce præcedente abeant licet, peractis ante supplicationum, prout ritus est, solennibus precibus, atque orationibus.

Supplicationum officia diuina vbicunq; fiant, ac à quibus de clero peragantur. Cap. XIII.

Quæ verd in hoc supplicationis munere, precum, & orationum officia in Ecclesia ad quam itum est, quæcunque illa sit, peragenda sunt; à capitulo Cathedralis; in diœcesi autem, à clero primaria secularis Ec-

clesiæ.

clesiæ, non illius, ad quam supplicandi causa processum est ritè præsentur, nisi antiqua consuetudo aliud suaserit.

Idem quod supra, pro sacro solenniter fiendo seruabitur.
Cap. XV.

Missa item sacrificium, cum ibi faciendum est, illud è capitulo, Clero Cathedralis, & in diœcesi primaria secularis Ecclesiæ solenniter fiat. Quo tempore reliquus Clerus discedat, licèt, missione solenniter facta, vt in suis quisque Ecclesiis conuentualem parochialem ve Missam concelebrat: nisi aliter quandoque Episcopus iusserit.

Cum in Ecclesia pro quauis pia causa conuenitur, locus quis ibidem deligatur vbi quisque tacitus preces deuotas effundat. Cap. XVI.

Clero ad Ecclesiam conuenienti, processionis, supplicationis, alteriusve eiusmodi officij causa, locus aliquis Ecclesiæ illius amplè quantum potest, patens, constituatur; vbi simul vniuersus, si potest alioquin collegiatim saltem vnusquisque ordo conueniat, & tacitè præcando consistat, donec illas obeat: nè per Ecclesiam vagetur, aut quidquam admittat, quod vitium est nostris constitutionibus.

Qui processiones dirigant constituantur, & quid præstabunt.
Cap. XVII.

Constituatur Episcopus certos homines, qui Clerum ad supplicationes procedentem, dirigant; tumq; aliquando cum opus est, eundem subsistere moneant; tum etiam, qui populum in ordine consistere, mulieres velatas incedere, aliaq; eiusmodi opportuna in ipsa etiam via moneant, præcipiant, atque vt seruentur, efficiant omni sollicitudine.

Clerus, qualiter indutus incedat. Cap. XVIII.

In omni processione, in illa præsertim, quæ solenni die Corporis Domini agitur, clerus secularis superpelliceo mundo, candidoq; indutus, vt adfit, præmoneatur.

Quæ canenda erunt prænuncientur. Eaque qualiter alternatim canant, & recitent. Cap. XIX.

Cum ad processionem Clerus vocatur, quid psallendum, quid canendum, vt ei sit, vt opportunum erit significetur.

Canant omnes, cum verò aliquot canentibus, alijs canere non licet; qui bini incedunt submissa voce, Psalmum, Hymnum, Antiphonam, Prece[m] ve piam, inter se dicant, supplicationi, quæ sit, mysterio ve conuenientem.

Qualiter

Qualiter omnes clerici bini, & non laicis præmixti incedant.

Cap. XX.

Clerici omnes seculares, & regulares, & qui in Basilica Cathedrali dignitates obtinent, bini semper procedant: neque item inter eos vlllo modo laici homines quocunque gradu sint, interiecti incedant; neque item inter Episcopum & eosdem, laicis locus sit.

Errantes puniendi. Cap. XXI.

Quicumque Clericus in processione erratum contra præscriptum commiserit; pro præscripta ratione punctator sigillatim, nominatimq; illum notet.

Vexilla sacra à quibus præferantur. Cap. XXII.

Sacrarum imaginum insignia, vexilla ve Cleri, ne laicus homo in processione præferat: ubi clericus quisquam est, qui hoc munus præstare possit.

Campanæ omnes Ecclesiarum pro processionibus, quando pulsandæ. Cap. XXIII.

In omni Ecclesia, unde ad statas processiones Clerum, populumq; egredi solenne est, vbi primum procedendi initium fit, campanarum omnium pulsationes solenniter tamdiu adhibeantur, quod inde Clerus uniuersus in processione munere egressus sit; Idemq; cum à processione reditur, præstetur. Itidem in Ecclesiis fiat, quæ in vicinia sunt vbi processio agitur.

Cap. XXIII.

Musicis cuiusuis generis instrumentis in processionibus, sonari ne nullo modo permittatur.

Non interessentes de clero processionibus, qualiter puniendi.

Cap. XXV.

In supplicationibus, processionibus ve, quæ summi Pontificis, Episcopi ve iussu in exteriori, aut interiori Ecclesiæ circuitu aguntur, Canonicis, & alijs Chori ministris, qui distributionum quouis modo participes sunt, tantum ex communi residentia censu distribuuntur, quantum ipsis dari solet, cum in Choro presentes hora tertiæ officio adsunt. Si uero pro feria festiq; ratione, quo processio agitur, non in circuitu Ecclesiæ, sed per Urbem, oppidum ve illa fiat, agatur ve triplum detur, quæ omnis distributionum portio, detur ijs tantum scilicet, qui illas presentes obeunt. Quod ad alios autem clericos attinet, qui processioni, supplicationi ve interesse debent, nec uero distributionum participes sunt, cum ijs Episcopi arbitrato, certis mulctis, pænis ve agatur.

Populus

Populus qualiter non ex ædibus inspicere processiones, sed profequi debeat. Cap. XXVI.

CURET Episcopus, ut omnes tum mares, tum femine sacro solemnitate Sanctissimi Corporis Domini, religiosoq; die, eam processionis celebritatem, non è fenestris, neque omnino è superiori loco inspiciant, sed eam profequantur, omni pie religiosoq; uenerationis studio.

Idem præterea curet de alijs publicis processionibus, cum illas omnes populum supplicem prosequendo, pie obire institutum sit.

Ne processionum tempore cibi potusque eleemosynæ distribuantur. Cap. XXVII.

SI qua eleemosyna panis, & uini, aut aliorum ciborum, certo constituto tempore, pijs etiam legati, iure, aliove quouis nomine distribui debent, earum distributio, ne processionum, supplicationumve tempore fiat: quominus illa comestationibus, crapulisve occasio præbeatur; sed illis peractis id agi liceat.

Certi dies Ecclesiæ pro diuersitate supplicationum habendi. Cap. XXVIII.

STATI dies processionum, quæ pro gratiarum actione fiunt, ut antiquum monimentis traditum est, sint, Dominicus scilicet dies, uel Feria Quinta. Si uero pro calamitatibus, peste, bello, fame, alijsq; id generis supplicandum est, processionibus publicis agantur Feria quarta, Sexta, & sabbato; quibus processionibus agendis, etiam certas Ecclesias Episcopus statuet libero arbitratu suo.

Qualiter propositis indulgentijs parochus fideles, ut sub parochialis vexillo ad processiones accedant cohortetur. Cap. XXIX.

Supplicationibus publicis obeundis, fideles sua quique Ecclesiæ parochialis vexillo prælati, ut frequentes ordine procedant eos parochus sæpenumero prout occasio tulerit, accuratè moneat, ualdeq; accedant, dono munereq; indulgentiæ quam Gregorius XIII. pro sua paterna charitate Provincia Mediolanensi concessit: cuius indulgentiæ literas in fine huius libri impressas, ob eam causam frequenter parochialibus suis euulget.

Quò frequentiores item in concione sacra, in Missa maiori, Vesperis, etiam Completorio, præsentibus adsint, iisdem Indulgentiæ literis illos crebro cohortetur, & moneat.

Non nisi de licentia noctu processiones fiant, quas profequi mulieribus omnino interdicitur. Cap. XXX.

Quæ ad sanctæ pietatis institutum, atque usum salutariter instituta sunt, pastorali curæ est, cauere, nè deprauatis moribus corrumpantur.

Sub die
V. April.
1580.

Quo-

Quoniam igitur in processibus, quæ à nonnullis confratribus, societatibus ve noctu fiunt, religiose quem illis primùm institutis, offensio aliqua inesse potest: idcirco, ne illas imposterum noctu agi liceat, nisi & Episcopi concessu, & regulis certis ab eo præscriptis. Mulieres autem processiones nocturnas obire interdictum omnino sit.

DE ORATIONE QUADRAGINTA Horarum. Tit. VIII.

Pro quadraginta horarum oratione qualiter in altari, & quibus solennitatibus Sacramentum collocetur.

Cap. I.

VT Oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram Sanctissimo Sacramento, quo frequentissimus populus convenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur decernimus.

Prosequutio prædictorum. Cap. II.

MT Sacramentum in altari, decenter ornato, collocetur, quo tempore, vel litaniæ cantentur: vel si temporis ratio patiatur, Missa celebretur, neque tamen extra ambitum templi Sacra Eucharistia deferatur; nisi secus videatur Episcopo.

Noctu qui conveniant, interdium mares à fœminis separatim orent.

Cap. III.

NEMINI autem eò, præter orantes custodes, huius orationis causa noctu convenire liceat.

Interdium autem mares, quantum fieri potest, separatim à fœminis orent.

Non nisi de licentia quando & quàm piè constituenda.

Cap. IIII.

Oratio quæ quadraginta horarum dicitur, ne vlla in Ecclesia extra ordinem constituatur, sine Episcopi concessu; Isq; eam ita sanctè geri curet, vt p̄ illius instituti ratio exigat.

Quæ Ecclesiæ eligendæ. Cap. V.

IN ijs solùm Ecclesiis siue sæcularibus, siue regularibus, oratio fiat, celebretur ve, in quibus Sanctissimum Sacramentum asseruatur: nec verò in ijs omnibus, sed in illis tantummodo, quæ Episcopus statuerit.

In conspectu Sanctissimi Sacramenti fiat. Illudve qualiter quibus cum luminaribus collocabitur. Cap. VI.

Fiat autem in conspectu Sanctissimi Sacramenti; quod è tabernaculo expositum, in maiori, aliove, vt Episcopus ita censuerit altari propalam collo-

Vid. sup.
eo. c. 15.